

Wienkongressen 1814-1815

I Wienkongressen ingår tre olika delar, den första Parisfördraget (maj 1814), kongressen själv och det andra Parisfördraget (1815).

Varför var en kongress nödvändig?

- Den skulle återställa ordningen i Europa efter Napoleonkrigen. Europa hade gått igenom många politiska och territoriella förändringar. Härskare och regimer hade störtats och massor av egendom hade bytt ägare. Så en av de viktigaste uppgifterna var att godkänna det första Parisfördraget (i detta fördrag fick Frankrike behålla sina gränser från 1792, Bourbonmonarkin borde återupprättas och Frankrike skulle lämna tillbaka alla konstskatter de plundrat från de erövrade länderna - detta ansågs generellt vara ett generöst fredsfördrag ...)
- Det bör också återställa den politiska jämvikten (balansen) i Europa. Ingen stat skulle kunna dominera resten av Europa såsom Napoleon och Frankrike hade gjort.
- Det skall vara möjligt att lösa tvister fredligt bland stormakterna (Ryssland, Preussen, Storbritannien, Habsburgska riket och Frankrike)
- Den bör också upprätthålla ordning och förhindra revolutioner (den österrikiska ministern Metternich var bakom denna sista punkt)

Hur genomfördes kongressen?

Det var *Klemens Wenzel von Metternich* Österrikes statsminister (utrikesminister) som organiserade Wienkongressen. Den österrikiske kejsaren Frans I var officiell värd. I hans palats kunde du finna tsar Alexander I av Ryssland, fyra kungar, två kronprinsar, tre storhertiginnor och 32 tyska kungligheter. I Wien kunde man vidare hitta 215 prinsar med familjer och en mängd med ministrar och representanter från alla europeiska stater.

En särskild kommitté inrättades för att tillgodose gästernas olika behov och inga kostnader begränsades för att ordna lämplig underhållning: baler, banketter, konserter, teater, balett, fester, jakt, slädturer

De sociala aktiviteterna var en integrerad del av kongressen – diplomaterna kunde träffas och diskutera viktiga frågor i en mer informell miljö.

Under de åtta månader kongressen varade träffades företrädare för de europeiska stormakterna varandra flera gånger, både formellt och informellt. Tio särskilda utskott koncentrerade sig på speciella frågor. Vid behov kunde de andra nationerna bjudas in för att delta i stormakternas diskussioner.

Det fanns inga gemensamma möten förrän de allra sista dagarna när nationerna undertecknade slutdokumentet!

Den sista uppgörelsen undertecknades i juni 1815. Den slutliga räkningen för Wienkongressen uppskattas till £ 7 miljoner – en enorm summa pengar vid denna tid ...

Vilka var stormakternas viktigaste punkter vid kongressen?

Ryssland (Tsar Alexander I):

- Expandera i sydöstra Europa (in i Asien) - på bekostnad av det Osmanska Riket (särskilt ville Ryssland kontrollera sunden mellan Svarta Havet och Medelhavet – Bosporen och Dardanellerna)
- En polsk stat under rysk kontroll – säkerhet för Ryssland
- Ett delat Tyska förbundet (inget hot mot Ryssland)
- Preussisk kontroll av Sachsen (skulle hålla Ryssland borta från Polen)

Österrike (Prins Klemens von Metternich):

- Österrike kände sig hotad av Ryssland i öster, Frankrike i väster och ambitionerna från olika etniska grupper inom riket ("söndrande nationalism")
- Österrike ville minimera spridningen av liberala och nationalistiska idéer! Om Metternich kunde påverka Europa skulle man kunna återställa de monarkier som hade funnits innan den franska revolutionen
- Ett starkt Centraleuropa under Österrikes inflytande borde finnas! Detta skulle balansera hoten och ambitionerna från Ryssland och Frankrike
- Se till att Österrike får en dominerande ställning i Tyskland och Italien
- Hindra de Preussiska ambitionerna
- Behålla monarkin och det aristokratiska inflytandet

Storbritannien (Viscount Robert Stewart Castlereagh):

- Delade Metternich's idéer om att skapa en "maktbalans"
- Fred och stabilitet
- Öka liberalismens inflytande där det är möjligt (Polen, Frankrike ...)
- Behålla Storbritanniens krigsvinster i andra världsdelar

Preussen (Kung Fredrik Wilhelm III):

- Följde avtalen med Ryssland
- Ville att Frankrike skulle tvingas acceptera hårda fredsvillkor
- Utöka Preussiskt territorium, företrädesvis genom att expandera till norra Tyskland och även annexera Sachsen

Frankrike (Prins Charles Maurice de Talleyrand-Périgord):

- Övertyga de allierade som det var Napoleon inte Frankrike, som bör få skulden för de problem som kongressen
- legitimitet för den återställda monarkin i Frankrike
- hävda att Frankrike fortfarande betraktades som en stormakt
- Begränsa preussiska expansionen så Preussen inte innebär ett direkt hot mot Frankrike

Vilka var de största problemen / frågorna på kongressen?

ATT KONTROLLERA FRANKRIKE & DEN EUROPEISKA BALANSEN

"Att återställa den politiska jämvikten i Europa, så att ingen stat skulle kunna dominera de andra"

Hur?

- Starka buffertstater skulle skapas längs de franska gränserna
- Österrikiska Nederländerna (Belgien) och Holland blev "Förenade Konungariket Nederländerna". De enades under den Nederländska kungen. Gamla skyddsfästningar mot Frankrike skulle förstärkas
- Luxemburg (del av ett nytt rike) skulle ha en preussisk garnison som vaktade dess självständighet (och skyddade mot Frankrike)
- Det Preussiska territoriet skulle utökas i Rhenlandet. Preussen blev nu beskyddare för norra Tyskland och det Förenade Konungariket Nederländerna om det skulle behövas
- De tyska delstaterna Baden och Bayern förstärktes
- Det Schweiziska Edsförbundets (22 kanton) självständighet och dess neutralitet erkändes av alla stormakterna
- Republiken Genua, de mesta av Savoien och Nice införlivas av kungariket Piemonte-Sardinien
- Norra Italien i övrigt (inklusive Lombardiet och Venedig) kom under österrikisk kontroll. Denna favör för Österrike var en kompensation för förlusten av Österrikiska Nederländerna (Belgien)
- Det Österrikiska inflytandet i Italien stärktes ytterligare genom återinsättandet av härskarna i Parma, Toscana och Modena. Alla var på något sätt släkt med det Österrikiska kungahuset – Habsburgarna
- Påven var tillbaka i Kyrkostaten (med hjälp av Österrikiska trupper)
- Ferdinand I var tillbaka som Kung av Bägge Sicilierna (Neapel och Sicilien)
- I de tyska staterna hade Napoleon hade skapat "*Rhenförbundet*" som innehöll 38 stater (hade skapats av 360 olika tyska stater). De 360 tyska delstaterna återställdes inte efter Napoleons nederlag. Istället godkände kongressen ett nytt förbund - det "*Tyska förbundet*"! År 1817 anslöt sig också Hesse-Homburg och förbundet blev nu en union av 39 stater. I förbundet ingick också de mesta av Preussen och den tyska delen av det Österrikiska kejsardömet. Den hade säte i Frankfurt under en Österrikisk ordförande (alltid!). Rivaliteten mellan Preussen och Österrike skulle dominera förbundet under perioden 1815-1866 – särskilt efter 1848!

PROBLEM MED POLEN & SACHSEN

- Ryssland fick de mesta av Polen ("**Kongress Polen**"). Polen beviljades en egen grundlag, sina egna separata institutioner vilket inkluderade en nationell armé
- Österrike fick en stor del av Galicien
- Preussen fick Posen, en del av Sachsen (omkring 60 % av riket och 40 % av befolkningen), Pommern och en stor del av Rhenlandet. Den berömda brittiska historikern A.J.P. Taylor menade att den stora delen av Rhenlandet som gavs till Preussen var ett "practical joke som spelats av stormakterna mot den svagaste av sina medlemmar" ...
- Problemen med Polen & Sachsen orsakade nästan en öppen konflikt mellan de fyra stora länderna (Storbritannien, Österrike, Ryssland och Preussen). När Frankrike beslutade sig för att stödja Storbritannien och Österrike så var problemet "löst" ...

Vad blev resultatet av kongressen?

Utom de viktigaste resultaten som beskrivs ovan:

- Det Österrikiska kejsardömet utökades (med Ärkebiskopssätet i Salzburg, en del av Bayern, några provinser i Illyrien ...)
- Storbritannien växte utomlands; Joniska öar, Malta, Tobago + St Lucia (Västindien), brittiska Guyana, Kapkolonien (betalade £ 2 miljoner till Holland), Mauritius, Sri Lanka / Ceylon (betalade £ 6 miljoner till Holland) och Helgoland
- Sverige förvärvade Norge (från Danmark), men förlusten av Finland till Ryssland bekräftades

Två Allianser bildades:

KVADRUPELALLIANS – bildades november 1815

Medlemmar: Österrike, Ryssland, Preussen och Storbritannien

- De fyra stormakterna skulle träffas regelbundet för att ta itu med eventuella problem som kunde äventyra freden – i början var den dock främst riktad mot Frankrike
- De fyra stormakterna skulle sammanträda regelbundet för att ta itu med eventuella problem som skulle kunna äventyra freden. Detta brukar kallas "KONGRESSSYSTEMET"

Detta var första gången en internationell organisation som skulle reglera EU-frågor hade skapats – 1818 fick Frankrike bli medlem – den **FEMFALDIGA ALLIANSEN**

DEN HELIGA ALLIANSEN

Tsar Alexander I (Ryssland), påverkad av kristen mystik, föreslog en allians där monarkerna överens om att samarbeta och agera i enlighet med "*de sublima sanningarnas Frälsares Heliga religion lär oss*" ...

- Storbritannien, påven och sultanen av det Osmanska Imperiet undertecknade inte denna allians. Denna allians innebar problem:
- Det var en överenskommelse mellan de styrande männen - inte mellan olika nationer
- Den användes senare för att arbeta mot politiska förändringar inom de olika staterna (särskilt i Österrike där den användes mot liberalerna)
- Den var mot alla förändringar av de europeiska gränserna 1815
- Den orsakade förvirring – vilken allians var mer viktig?

Några ord om de två andra delarna av Wienkongressen:

FÖRSTA fredsfördraget i Paris (1814 - april).

Napoleon hade besegrats. Österrike, Storbritannien, Ryssland och Preussen förhandlade med Frankrike och utarbetade ett snällt fredsfördrag:

- Frankrike fick behålla sina gränser från 1792
- Den Bourbon monarkin kom att återställas
- Frankrike fick lämna tillbaka alla konstskatter som plundrats från erövrade länderna
- Inget krigsskadestånd

ANDRA fredsfördraget i Paris (1815 – november)

Napoleon återvände till Paris efter hans påtvingade exil på ön Elba. Han styrde Frankrike hundra dagar. Sedan besegrades han utanför Waterloo i Österrikiska Nederländerna (Belgien). Detta nederlag avslutade Napoleons karriär. Han deporterades långt bort från Europa – till ön St Helena i Södra Atlanten. I Paris ändrades det första fördraget på följande sätt:

- Östra Frankrike ockuperades och Frankrike fick nu betala alla kostnader för dessa ockupationstrupper.
- Frankrike fick också betala ett krigsskadestånd – 700 miljoner franc

Wienkongressen följdes av fyra andra kongresser;

- 1818 – Aix-la-Chapelle (Aachen)
- 1820 – Troppau (Opava)
- 1821 – Laibach (Ljubljana)
- 1822 – Verona

År 1822 var meningsskiljaktigheterna så stora mellan stormakterna att de inte fortsatte kongresserna ...

Kort kommentar från historiker om Wienkongressen.

Wienkongressen misslyckades eftersom:

- De försökte "*vrida klockan tillbaka*" genom att återupprätta flera konservativa regimer
- Ingen hänsyn togs till liberala och nationalistiska känslor
- Kongressen ignorerade det Osmanska Rikets problem på Balkan

Wienkongressen lyckades eftersom:

- Den uppnådde en långvarig fred
- Det skapade stabilitet i ett sönderslitet Europa
- Den etablerade ett system – en "maktbalans" som garanterade säkerhet